

партнерство отримало в категоріях орієнтованих на попит з боку населення проектів з великими об'ємами необхідних витрат і тривалими термінами окупності.

Так, кожен проект має як комерційно ефективну складову, так і додаткові інфраструктурні обтяження. Наприклад, у генерації це будівництво різних допоміжних об'єктів, комунікацій, доріг тощо. Необхідність фінансування інфраструктури за рахунок коштів приватного інвестора знижує економічну ефективність проекту. У подібних випадках для реалізації проекту потрібно певна синергія держави і бізнесу. Схеми можуть бути різні: пряме часткове державне фінансування інфраструктури, цінові та тарифні гарантії, поділ існуючих ризиків (наприклад, прийняття державою інфляційного ризику) тощо.

Інвестиційні інструменти в різних країнах різні. Як приклад можна навести інфраструктурні облігації. Цей інструмент не знімає всіх проблем, але в тих проектах, які здатні генерувати стабільний грошовий потік, він дозволяє вирішити надзвичайно гостре на даний момент питання браку грошей шляхом залучення коштів консервативних інвесторів, перш за все пенсійних фондів.

Однак, незважаючи на ефективність інфраструктурних облігацій, практика їх застосування в Україні фактично відсутня. Це пов'язано, в першу чергу, з нерозвиненістю відповідної законодавчої бази.

Отже, державно-приватне партнерство передбачає чітко прописані зобов'язання держави і бізнесу. Коли немає всебічного розуміння прав та обов'язків партнерів, виникає безліч питань і, як наслідок, серйозно зростають ризики і знижується ефективність співпраці. Причому до процесу розвитку правового поля державно-приватного партнерства необхідно активно залучати і регіони.

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ТА СУТНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків

В останні роки державно-приватне партнерство набуває поширення і в нашій країні. Воно стає однією з найбільш ефективних форм взаємодії влади та бізнесу у вирішенні багатьох, в тому числі інфраструктурних проблем регіонів.

Усі ці визначення схожі між собою в тому, що ДПП – це співпраця, альянс; його сторонами є держава і приватні компанії, індивідуальні підприємці; взаємовигідна діяльність; взаємодія, що здійснюється з метою реалізації різних проектів і вирішення різних завдань; співробітництво, в процесі якого об'єднуються вклади, розподіляються ризики, набувається вигода, а також можлива передача приватному сектору деяких функцій, традиційно закріплених за державою.

Державно-приватне партнерство – це добровільне, публічне, юридично оформлене взаємовигідне співробітництво держави і приватного сектора, засноване на консолідації та об'єднанні ресурсів або інших внесків сторін, поділі в заздалегідь визначених пропорціях прав, обов'язків, ризиків, результатів, а також засноване на врахуванні інтересів сторін і спільної координації зусиль з метою ефективної реалізації в різних галузях проектів, що мають істотне значення для суспільства.

Головною метою ДПП є об'єднання державних і приватних ресурсів для їх ефективного використання та досягнення максимальної вигоди від спільної діяльності для всіх сторін партнерства, а також вирішення завдань, поставлених перед державою і приватним сектором.

Приватний сектор може вирішити такі завдання, як вилучення прибутку від спільної діяльності з державою, отримання доступу до об'єктів, що належать державі, або одержання інших вигод – пільг, бюджетних коштів для розвитку бізнесу, подолання бар'єрів для виходу на ринки послуг (робіт) тощо. Також для бізнесу одним з основних стимулів є віддача на вкладений капітал або рентабельність інвестицій та гарантій повернення вкладеного капіталу.

Проте зараз досягнення мети ДПП утруднено розбіжністю векторів інтересів приватного сектора і держави. Держава приділяє велику увагу фіскальній функції, забуваючи про інші. Бізнес-спільнота прагне заволодіти активами держави, отримати преференції, знайти підходи щодо зниження податків, провести лобіювання своїх інтересів, не даючи натомість нічого істотного зі свого боку у розвиток держави.

Для практичного запровадження основних форм ДПП з метою залучення приватних інвестиційних ресурсів для модернізації української економіки необхідне проведення цілеспрямованої послідовної державної політики розвитку ДПП. Вона має бути спрямована на формування сприятливого економічного та управлінського середовища для розроблення й реалізації проектів державно-приватного партнерства:

- удосконалення нормативно-правової бази регулювання відносин ДПП;
- удосконалення інституційного забезпечення розвитку ДПП;
- підвищення гарантій захисту інтересів державних та приватних партнерів ДПП у процесі розроблення, затвердження та реалізації проектів.

Необхідною передумовою ефективного розвитку ДПП є формування загального сприятливого середовища для бізнесу, що передбачає покращення інвестиційного клімату, податкового та регуляторного середовища.

Партнерство держави з приватним сектором є ключовим компонентом нової інноваційної політики, оскільки, за правильної організації воно забезпечує отримання більш широких переваг від капіталовкладень у державні програми, створюючи сприятливі передумови для сталого інноваційного розвитку, є стратегічним чинником економічного зростання.

Таким чином, державно-приватне партнерство – це ефективна форма взаємодії держави і приватного сектора у сфері економіки, основоположною характеристикою якого є збалансованість інтересів, прав і зобов'язань сторін у

процесі її реалізації. Сутність взаємодії в рамках державно-приватного партнерства полягає в узгодженні інтересів влади і бізнесу за домінуючої ролі держави.

Реалізація інфраструктурних проектів із застосуванням механізмів ДПП здатна забезпечити кожному регіону економічне зростання, залучення інвестицій, створення нових робочих місць. У свою чергу, розвинена інфраструктура значно підвищує інвестиційну привабливість регіону, створює основу для реалізації бізнес-проектів і, як наслідок, забезпечує стійке зростання бюджетів різних рівнів та доходів населення.

Перспективними науковими дослідженнями розвитку державно-приватного партнерства в Україні мають бути нові форми співпраці влади та бізнесу та особливості їх реалізації у різних галузях економіки та сферах життєдіяльності суспільства.

МОЖЛИВОСТІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ УМОВ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В. І. ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, проф. кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку

*С. В. МОЗГОВОЙ, Т. Е. БУТЕНКО, О. М. КСИФІЛІНОВА,
А. С. САЛТАНОВА, Н. В. ШОКУРОВА, С. А. ЛЕВЧЕНКО, О. В. МАПЕЙ,
В. В. СОСОННА, А. А. РЯБ'ЄВ, ЧЕН ХУАЙГЕН, пошукачі кафедри економіки підприємства, бізнес адміністрування і регіонального розвитку*

*Харківський національний університет міського господарства імені
О. М. Бекетова, м. Харків*

Сучасний етап розвитку регіонів України характеризується складною ситуацією відновлення економіки, що загострює проблематику державної участі в регулюванні соціально-економічних процесів. Безробіття, міграційні процеси, монофункційна спеціалізація міської економіки, функціонування житлово-комунального господарства, брак бюджетних коштів та інші проблеми підтверджують необхідність посилення державної участі у підтримці соціально-економічного розвитку регіонів. Така участь держави визнається доцільною не лише з огляду на брак у регіонах фінансових ресурсів для реалізації першочергових завдань відновлення економіки, а передусім є необхідною для підтримки масштабних інвестиційних проектів, здатних диверсифікувати економічну базу регіонів, забезпечити підвищення якості життя місцевих мешканців. За таких умов підвищується увага до пошуку альтернативи прямому втручанню держави у соціально-економічні процеси муніципалітетів. Однією з таких є інститут державно-приватного партнерства (ДПП), що дозволяє залучити в міську економіку додаткові ресурси, перерозподілити ризики між державою та підприємницьким сектором, скерувати зусилля на вирішення вагомих суспільних цілей і завдань при збереженні за державою повноважень та функцій.

Головними проблемними сферами в умовах системного